

Protesoperation av fingermellanled (PIP-led)

Du ska inkomma för protesoperation av fingermellanled. Denna anvisning innehåller information om hur du ska förbereda dig för operation, hur den sker och hur behandlingen och rehabiliteringen går till efter operationen. Du kan själv delta aktivt i din rehabilitering med hjälp av handledning. Du får instruktioner som är individuellt anpassade för dig efter operationen.

Kontinuerlig inflammation, värk, svullnad och rörelsebegränsning i mellanleden av något finger kan också behandlas med mellanledsprotesoperation av detta finger. Operationsmetoden beror på hurdana röntgenförändringar som syns i mellanleden och hur väl fingrets sträcksena fungerar.

Rehabiliteringen inklusive behandlingen med spjåla beror på operationstekniken och eventuell reparation av sträcksenan.

Syftet med protesoperation av fingrets mellanled är att förbättra handfunktionen, göra greppet fastare och lindra smärtan. Fingerfärdigheten och pincettgreppet förbättras och då blir det också lättare att utföra de dagliga sysslorna.

Fingermellanled, PIP-led

Röntgenbild protes

Protes

Observera detta före operationen

Infektioner

Alla infektioner kan utgöra hinder för operationen. Bland dessa infektioner finns urinvägs-, bihåle- och hudutslagsinflammation samt hudsårnader. Därför måste du sköta dessa tillstånd

innan operationen kan utföras. Tandvården är särskilt viktig. Tandvård som utförs protesoperation ersätts av Folkpensionsanstalten.

Muskelkraft

Återhämtningen efter operationen befrämjas också av god allmänkondition och god kondition av musklerna i övre extremiteten.

Tobaksrökning

Tobaksrökning gör att blodkärlen drar sig samman och att läkningen sker långsammare. Vi rekommenderar att du slutar eller åtminstone minskar rökning i god tid före operationen. Detta ska ske senast en månad före operationen om det ska ge nytta. Vid behov kan du kontakta avvänjningsskötaren eller använda nikotinplåster eller -tuggummi.

Alkohol

Riklig alkoholkonsumtion måste avslutas i god tid före operationen. Avvänjningssymtomen försämrar återhämtning och rehabilitering efter operationen. Riklig alkoholkonsumtion kan också utgöra hinder för protesoperationen.

Observera också detta

Om du upplever svårigheter med att klara av vardagen hemma efter operationen, kan du kontakta din hemkommun och begära hjälp hem. Socialarbetaren på sjukhuset hjälper också vid behov till med att ordna hjälp.

Du ska avlägsna nagellack och konstnaglar från den extremitet som ska opereras.

Före operationen

Ungefär en vecka före operationen tar en sjukskötare kontakt med dig per telefon och intervjuar dig om den förestående operationen. Du får veta tiden för detta samtal per brev som skickas hem till dig samtidigt som inbjudan till operationen.

Före operationen kommer du att få träffa en ergoterapeut på bäddavdelningen. Ergoterapeuten ger information om rehabiliteringen efter operationen. Ergoterapeuten bedömer din handfunktion, lederna, fingerfärdigheten, kraften i händerna, smärtan och hur vardagen förlöper. Utgående från denna bedömning uppställs individuella mål för handrehabiliteringen med syfte att underlätta de dagliga funktionerna.

Ankomsten till sjukhuset

Du får inte äta fast föda från och med föregående kväll klockan 24.00. Ät inte heller pastiller eller godis. Under natten före operationen är du tillåten att dricka vatten, te eller kaffe utan mjölk högst ett glas per timme. Vätskor får inte tas efter klockan 6 på morgonen.

Du får inte dricka alkohol 24 timmar före ankomsten till sjukhuset. Användning av tuggummi eller tobaksprodukter måste avslutas senast två timmar före ankomsten till sjukhuset. Under och efter operationen ger man dig läkemedel som kan öka på benägenheten för illamående. Om magen inte är tom kan dessutom maginnehållet stiga upp och hamna i lungorna under nedsövningen eller till exempel om du svimmar. Därför är det viktigt att du inte har ätit eller druckit, alltså att magen är tom, före operationen. Om du misslyckas med att följa fastan kan det leda till att operationen flyttas till en senare tidpunkt.

Operationen

En kontrollista används i operationssalen för att förbättra operationssäkerheten. På listan finns också frågor som gäller patienten. Fingermellanleden opereras under ledningsanestesi, där nerverna som löper till hela övre extremiteten bedövas på halsen eller armhålan (plexusblockad). Med denna teknik blir endast den extremitet som ska opereras bedövad. Oftast räcker operationen ungefär 1 timme. Under operationen ersätts den förstörda leden med en ledprotes av metall som fästs med cement eller som fixeras då den växer ihop med benvävnaden. Meningen är att operationen är dagkirurgisk och att du åker hem samma dag.

Efter operationen

Smärta efter operation behandlas individuellt, det finns olika metoder. Du får värkmedicin som du också tar vid behov hemma. Oberoende om det gäller en större eller mindre operation, behandlas smärtan alltid med inflammationshämmande läkemedel och/eller paracetamol. Under några dagar efter operationen kan också smärtstillande mediciner som verkar genom centrala nervsystemet användas. Värk och svullnad efter operation lindras också med kylbehandling. Det är viktigt att du talar om för personalen om du upplever smärta.

Det är viktigt med tanke på minimering av smärta och svullnad att övre extremiteten är i högläge då du ligger på rygg, sitter och är i rörelse. Ergoterapeuten ger särskilda råd i skrift för lämpliga övningar för att aktivera blodcirkulationen i övre extremiteten och fingrarna. Armslingan är ägnad att underlätta bibehållande av högläge för armen. Du får armslingan med dig hem. Du kan använda den vid behov till exempel då du rör dig ute.

Gipsen och stygnen tas bort senast 2 veckor efter operationen. Då träffar du också ergoterapeuten. Ergoterapeuten tillverkar en dynamisk ortos för dagsanvändning. Den tillåter träning av mellanleden. Du får utföra böj- och sträckövningarna med en intensitet som svullnaden och smärtan tillåter. För att fingret ska få rätt läge också nattetid, får du en ortos för nattbruk. Du får handledning och skriftliga anvisningar för hur du ska träna mellanleden och använda ortosen.

Efter tiden på sjukhuset

Om operationsområdet blir rött eller svullet hemma, om du märker att området utsöndrar sekret eller om du får feber, ska du ta kontakt med den enhet där du vårdas. Ta också kontakt ifall du upplever smärta i operationsområdet som plötsligt blir kraftigare.

Du kan duscha dig enligt de instruktioner du fått med dynamisk eller vilo ortosen på handen, skyddad med plastpåse mot vatten.

Efterkontroll

Poliklinisk efterkontroll sker vanligtvis 2,(4) och 6 veckor efter operationen. Under kontrollbesöken träffar du en ergoterapeut som bedömer hur handen rehabiliterats och som ger ytterligare anvisningar som anpassas individuellt för dig. Under dessa besök övas mellanledens rörlighet, handens gripfunktion och användning. Då kontrolleras och justeras också dynamisk och vilo ortosen.

En sjukskötare avlägsnar stygnen (suturen) 2 veckor efter operationen. Du ska fortsätta skydda den opererade handen och ortosen med en plastpåse då du duschar. Bastu rekommenderas inte under den tid ortosen behövs. Efter avlägsnande av stygnen är ärrer ofta torrt, spänt, hårt, rött och kliande. Dagen efter stygnborttagning får ärrer behandlas med salva och lätt massage. Gnid med en masserande rörelse in i bassalva eller hudolja i det friska ärrer 1–2 gånger dagligen i 5–10 minuter. Detta gör att ärrer inte börjar spänna eller fästa sig vid vävnaden under huden. Så länge ärrer är rött, ska du skydda det mot UV-strålning. Sår läkning kan kompliceras av inflammationer eller alltför kraftig ärrbildning. Alltför kraftig ärrbildning kan behandlas med silikonhaltiga preparat för detta ändamål. Apoteken säljer olika salvor, geler och plattor. Ärrer mognar, ljusnar och jämnar ut sig ungefär inom 1 år.

Då 4 veckor gått från operationen, kollas ortoserna och rörelseövningarna som du utfört hemma.

6 veckor efter operationen tas röntgenbild på handen. Då träffar du också en läkare och ergoterapeut. Under besöket bedöms handens funktionsförmåga och helhetsframstegen. Vid behov bedöms behovet av hjälpmedel och du får anvisningar i hur du kan använda handen och samtidigt skona lederna.

I allmänhet används ortoserna i 6 veckor, men tiden beror på hur rörligheten i fingermellanleden återhämtar sig. Bilkörning kan rekommenderas först då övre extremitetens funktion är återställd.

Därefter infaller kontrollbesöken vid behov 3 och 12 månader efter operationen. Förutom bedömning av läkare och röntgenfotografering, bedömer en ergoterapeut handens funktion. Ta vid behov kontakt med den enhet som sköter dig.

Hemsysslor och hobbyverksamhet är utmärkta och meningsfulla sätt att rehabilitera handens funktion och kraft. Kom ihåg att kraftbegränsningen för användningen av protes i mellanfingerled går vid cirka 5 kilogram.

Förebyggande och behandling av infektioner

En ledprotes utgör en främmande kropp för människan och därför utsätts den lättare för infektioner än vanlig vävnad. Den kan bli föremål för en infektion som uppkommer på annat håll

i kroppen. Därför är det viktigt att infektioner förebyggs och behandlas ordentligt efter att en ledprotes inopererats. Alla infektioner, det må gälla tandrotsinfektion eller infektioner i luft- eller urinvägarna, måste skötas omsorgsfullt. Vanliga virusbetingade luftvägsinfektioner, till exempel flunsor, utgör dock ingen risk med tanke på ledproteser.

Risken för protesinfektion kan vara förhöjd särskilt för patienter med kroniska ledinflammationer (till exempel) ledgångsreumatism och ledgångspsoriasis) som måste använda kortison eller cytostatika under längre tider.

Alltid då du besöker läkare eller tandläkare ska du berätta att du har en ledprotes.

I samband med tandextraktion och andra blodiga ingrepp i munnen kan infektionsframkallande bakterier nå blodomloppet. Detta kallas bakteremi och den räcker cirka 20 minuter. Ingrepp som söndrar slemhinnan i munnen kan leda till att bakterier från munnen finner sin väg till ledprotesen och fäster sig på den. Ibland kan detta leda till att protesen måste avlägsnas. Antibiotikaskydd före sådana ingrepp är nödvändigt. Antibiotikaprofylax rekommenderas också före ingrepp på näsa, svalg, luftvägar, mag-tarmkanalen, urinvägarna och könsorganen.

Inför vanliga tandingrepp (till exempel plombering) behövs inte antibiotikaskydd.

Under 6 månader efter ledprotesoperationen är det bäst att undvika alla ingrepp som kan leda till att bakterier når blodomloppet.

Antibiotikaprofylax (tabletter) för vuxna: Amoxicillin 2 gram som engångsods 1 timme föreoperationen, vid penicillinallergi klindamycin.

Övningar med ortos efter protesoperation av fingermellanled

Operationen ger dig den bästa nyttan då du tränar regelbundet. Syftet med träningen är att förbättra sträck- och böjrörelserna i mellanleden, vilket maximerar handens gripfunktion och underlättar de dagliga funktionerna.

Utför varje rörelse 4–5 gånger per dag, 10–15 gånger åt gången. Sitt bekvämt. Utför varje rörelse omsorgsfullt och lugnt, bibehåll ytterläget 5 sekunder. Då du utför rörelserna ska du stöda knoglederna mot ortosen – då styrs rörelsen mot mellanleden. Låt handen koppla av mellan rörelserna.

Sträckrörelse av mellanled

Sträck fingret aktivt, rörelsen underlättas av gummibandet som drar på fingerspetsen.

Böjrörelse av mellanled

Under böjrörelsen böjs också ytterleden. Använd band för att stöda knogleden stadigt mot ortosen.